

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2:50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poština hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Dolžnost vsakega organiziranega učitelja in organizirane učiteljice je, da je naročnik, oziroma naročnica našemu listu! To je zahteva stanovske zavednosti! Čim hujši je pritisk sovražnikov šole in učiteljstva, tem bolj se moramo združevati in medsebojno podpirati! — Iznova pozivljamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov!

Pouk v nemščini na slovenskih ljubljanskih ljudskih šolah.

(Poročilo šol. voditelja J. Dimnika pri lok. konferenci na l. m. šoli.)

C. kr. okrajni šolski nadzornik A. Maier je podal c. kr. mestnemu šolskemu svetu uradno predlogo, v kateri želi, da bi se s prihodnjim šolskim letom na vseh javnih mestnih ljudskih šolah pričelo s poukom v nemščini že v 2. razredu. V 6., 7. in 8. razredu ljudske in pa v meščanski šoli naj bi se vrhutega poučevala zemljepis in zgodovina v nemškem poučnem jeziku.

Vprašanje je ostalo odprto in do meritornega sklepanja še ni prišlo.

Da se ta zadeva v vsakem oziru natančno pojasni in razbistri, so se šolska vodstva pozvala, naj potrebno ukrepejo, da se k temu vprašanju izrazijo tudi učiteljski zbori posameznih šol v domači konferenci in tozadevno mnenje predlože c. kr. m. š. svetu.

Na l. mestni deški šestrazrednici je poročal o tem predmetu šolski vodja J. Dimnik dne 20. t. m. takole:

Ambros, Grabolle in drugi novejši metodiki in izkušeni šolniki povdarjajo: »Die zweite Klasse ist eine Leseklasse.« In prav imajo; zakaj izkušnja naš učni, da se otroci dandanes v drugem razredu ne priučijo glasovno-pravilnemu čitanju in sicer zaradi tega ne, ker učitelju primanjkuje časa za vajo v čitanju. Vsekako bi se moral učni načrt tako preurediti, da bi imel učitelj več časa za pouk materinega jezika, ki je prva podstava in glavni predpogoj za vspešni pouk vseh drugih predmetov. Sredstvo v dosegu učnega smotra vseh predmetov je pa, če znajo učenci najpoprej glasovno-pravilno čitati in paziti na ločila in

na dobro naglašanje, kakor zahteva učni načrt iz leta 1884.

Z ozirom na ta dejstva in pa tudi z ozirom na to, da ljudska šola ni učilnica za tuje jezike in ne pripravljavnica za srednje šole, sem odločno zoper to, da bi se že v drugem razredu pričelo s poukom v nemščini. To bi bilo na škodo materinemu jeziku otrok in pa na škodo ostalih predmetov, katerih znanje je otroku neobhodno potrebno za življenje.

Nemškemu jeziku je — vzemimo za zgled petrazrednice — določenih v 3., 4. in 5. razredu 17 ur na teden, in sicer na škodo materinega jezika, ki mu je določenih v 3., 4. in 5. razredu samo 11 ur! Nemščina se poučuje na naših petrazrednicah v 3. razredu po 7 ur na teden, slovenščina pa po 4 ure; v 4. razredu nemščina po 5 ur, in slovenščina pa po 4 ure na teden; v 5. razredu nemščina po 5 ur in slovenščina pa samo po 3 ure na teden! Razvidno je iz tega, da daje naš učni načrt nemščini veliko prednost pred slovenskim jezikom. Posledica temu je, da se učenci ne morejo naučiti zadostno materinega jezika, ki mora biti podstava vsemu šolskemu pouku in tudi pouku v nemščini! Da bi pa dobili učenci boljšo podstavo v materinem jeziku že v nižjih razredih, naj se v 3. razredu pouk v nemščini skrči za dve uri in razširi pouk v slovenščini za 2 uri. Pouku v nemščini bi se pa izdatno pomagalo, če bi imeli za ta predmet bolj praktične knjige, kakor jih imamo pa dandanes, ki so bolj pripravne za otroke nemške narodnosti, kakor pa za naše otroke.

Na Štajerskem se začne pouk v nemščini sicer že v 2. razredu, zato imajo pa v 3., 4. in 5. razredu določenih manj ur za nemščino, kakor pa pri nas. Tamkaj se poučuje nemščina v 2. razredu po 3 ure na teden; v 3. razredu po 4 ure (pri nas po 7 ur!); v 4. razredu na Štajerskem po 4 ure (pri nas po 5 ur) in v 5. razredu na Štajerskem po 4 ure, pri nas pa po 5 ur. Vrhutega je določena v vsakem razredu na Štajerskem po ena ura na teden za nemško lepopisje, kar se pa tudi pri nas godi.

Z ozirom na to, kar sem povedal, predlagam:

1. Učiteljski zbor l. m. šole je zoper to, da bi se uvedel pouk v nemščini že v 2. razredu. (Sprejeto soglasno.)

2. Da bi dobili otroci že v nižjih razredih boljšo podlago v materinem jeziku, naj se razširi v 3. razredu pouk v slovenščini

S 1. septembrom 1910 je nastopil svojo učiteljsko službo v Komnu na Krasu. Bil je tiha, skromna narava. Z navdušenjem se je lotil dela. Bil je priden kakor mravlja. Samo šola mu je bila smoter življenja. Njej je žrtvoval vse dni, vse ure svojega tako kratkega delovanja. Bil je splošno priljubljen med vaščani kakor med kolegi zaradi svojega blagega značaja.

Začel je bolehati. Kmalu po novem letu 1911 je začel pokašljavati. Še par mesecev se je upiral boleznim, toda kmalu je moral prositi za dopust. Dobil ga je, in njegova usoda je bila že zapečaten. Neizprosnost morilka mladih bitij ga je držala v svojih krempljih. Zajedla se mu je v organizem in mu pila srčno kri. Upal je nekaj časa, da se mu izboljša zdravje, slednjič ga je zapustilo še to upanje. Kako otožno je zrl njegovo oko v daljavo, strmelo je v svet. Vse okolo njega je kipeło življenja, on je umiral. Ni bilo dovolj telesnih bojev, pridružile so se še psihične.

C. kr. okrajni šolski svet v Sežani mu je dajal do novega leta 1912 še plačo. Od novega leta 1912 dalje je bil navezan le na borni dohodek svoje matere, ki se ni ločila niti za trenotek od svojega ljubljen-

ca. Zdravnik vedno v hiši, pomanjkanje ravno tako. Ako bi se ne bili našli usmiljeni ljudje, ki so semtertja priskočili z malim darom ubogi družini na pomoč, bi bil moral trpeti še lakoto v svojih zadnjih dneh. Trpke besede mi silijo na papir, toda pozabljeno bodi vse. Sramota za XX. vek, da so izročeni ljudje, ki se trudijo leta in leta s študijem, na milost in nemilost dobrosrčnih sosedov, znancev. Naš humanitarni vek skrbi za pse itd., a za človeka trpina ima le prazne fraze, izgovore. Dragi Josipe! Ne bom dalje razvijal tragedije Tvojega tako kratkega življenja. Pogledal si nekoliko v svet in moral si že oditi. Tvoje telo počiva v hladni zemlji, Tvoj duh zre iz azurnih višav na nas. V duhu zrem Tvojo gomilo. Koliko dobrega bi bil storil svojemu narodu, a ni ti bilo dano. Ti si dokončal tek svojega življenja, nas čaka še sklep. Te vrstice naj ohranijo spomin na Te, da ne izgine neopažen v neskončnost.

Ko sem Te videl pred dvema letoma, ko si mi bil tovariš na šolskem polju, nisem mislil, da Ti bom pisal priučujoče vrstice.

S tem sklepam! Slava Tvojemu spominu, mladi trpin, pokoj Tvoji duši!

Tvoj pobratim Zvonko.

za 2 uri in skrči pouk v nemščini za 2 uri. (Sprejeto soglasno.)

3. Skliče naj se enketa obstoječa iz izkušenih šolnikov, ki naj sestavi za slovenske otroke praktične šolske knjige za pouk v nemščini. (Sprejeto soglasno.)

4. Visoki c. kr. deželni šolski svet se naprosi, da izposluje na višjem mestu ustanovitev c. kr. pripravljavnih razredov za srednje šole na vseh ljubljanskih slovenskih deških šolah. (Sprejeto soglasno.)

Razpis c. kr. m. š. sveta priporoča tudi, da bi se poučevala zemljepis in zgodovina v 6., 7. in 8. razredu ljudske šole in pa v meščanski šoli v nemškem poučnem jeziku.

Jan Amos Komensky in z njim vsi pedagogi povdarjajo, da je uspešen pouk mogoč edinole na podstavi materinega jezika. Kako bo otrok poznal domovje, domačo deželo in domovino, če se mu bo opisovala v tujem nerazumljivem jeziku?! Privadil se bo pač blebetati par tujih besedi, ne bo se mu pa vcepila s tujim jezikom ljubezen do domovja, domače dežele in domovine. Narodne pravljice, ki so podlaga zemljepisnemu in zgodovinskemu pouku in zgodovinske pripovedke, ki ustvarjajo in utrjujejo značaje, dosežejo svoj namen pri otroku edinole, če se mu pripovedujejo v tistem jeziku, ki je v njem pripovedovala njegova mati prve pravljice in pripovedke. Krasoto domače grude bo znal otrok le tedaj ceniti, če se mu opisuje v milem in ljubem materinem jeziku. Zgodovina je pa še posebej predmet, ki izredno vzgojevalno vpliva na učenca, ker mu zbuja razum, blaži njegovo srce, utrjuje značaj, vzgaja npravnost, zbuja patrijotiški čut in ljubezen do domovine.

Tega pa nikakor ni mogoče doseči, če bi se tako važna predmeta, kakor sta zemljepis in zgodovina, predavala v tujem jeziku.

Iz teh razlogov je tudi »Društvo slovenskih profesorjev« na zadnjem občnem zboru sklenilo, delovati na to, da se bo zgodovina tudi v srednjih šolah poučevala v slovenskem jeziku.

Zato pa: roko na srce in pomislite, če je mogoče, da bi se ta dva tako važna predmeta, ki v njih tiči toliko vzgojevalne moči in vpliva, vcepilja slovenski mladini v nemškem jeziku. To se ne sme zgoditi! To bi bil moralčen umor slovenskih otrok!

Če bi se pa uvedel na slovenskih šolah nemški jezik že v 2. razredu in če bi se po-

učevala zemljepis in zgodovina v višjih treh razredih osemrazrednic in pa v meščanski šoli v nemškem učnem jeziku, bi se moral potemtakem tudi na nemških šolah uvesti slovenski jezik že v 2. razredu in tudi zemljepis in zgodovina bi se morala v zadnjih treh razredih nemških osemrazrednic in v nemških meščanskih šolah poučevati v slovenskem jeziku, zakaj deželni jezik je vendar važnejši, kakor pa drugi deželni jezik. Mislim pa, da bi se Nemci temu odločno uprli, in prav bi imeli; zakaj tudi za otroke nemške narodnosti bi bila taka odredba moralčen umor in sicer iz razlogov, ki sem jih navedel pri otrocih slovenske narodnosti.

Pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku moramo gojiti tudi avstrijsko domoznanstvo. To nam ukazuje poleg šolskih zakonov tudi normale c. kr. deželnega predsedstva z dne 20. julija 1890, l. št. 2061 (c. kr. m. š. sv. z dne 9. sept. 1890, št. 393). Ta normale so povzročila vojaška oblastva, ki zahtevajo, da morajo biti učenci ljudskih šol, ki se zglašajo za sprejem v c. in kr. vojaške šole, poučeni o najvažnejših momentih zgodovine naše države in presvetle vladarske rodovine. Ta normale ukazuje, da mora učitelj pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku v višjih razredih obračati vso pažnjo na to, da se v teh dveh predmetih doseže učni smoter, kakor ga določa učni črtež in pa šolski in učni red. »Vsa predpisana tvarina pravi omenjeni normale dalje — se nahaja v naših berilih, a učiteljeva dolžnost je, da jo popolni in zanimivo stori z lepim, jasnim, nazornim in gladko tekočim pripovedovanjem, da iz svojih učencev odgoji zavedne državljane, ki bodo iz vsega srca ljubili lepo svojo domovino in prebalega nje vladarja.«

Lepo, jasno, nazorno in gladko tekoče pripovedovanje je pa najlaglje mogoče v materinem jeziku in učenci bodo dosegli učni smoter edinole, če se jim bo predavala učna snov v materinem jeziku.

Tudi normale c. kr. ministrstva za nauk in bogočastje z dne 24. junija 1912, št. 28099 (razpis c. kr. d. š. sv. z dne 22. julija 1912, št. 4880), glaseč se: »Beachtung des Marinewesens beim Unterrichts an den niederen und mittleren Schulen« stoji na stališču, da se doseže zaželjeni smoter edinole na podstavi materinega jezika. Med drugim pravi ta normale: »In erster Linie gibt der Unterricht in verschiedenen Fächern Anlaß, ungezwungen über das Marinewesen zu sprechen z. B. beim Unterrichts in der Muttersprache durch Darbietung und Erklärung geeigneter Lesestücke; beim Geschichtsunterricht, bei der Schilderung von Entdeckungsfahrten, bei verschiedenen Kapiteln der Geographie, beim Unterrichts in der Bürgerkunde« itd.

Torej le na podstavi materinega jezika se doseže pri zemljepisnem in zgodovinskem pouku zaželjeni učni smoter; zato stojim odločno na stališču, da se morata zemljepisje in zgodovina tudi v višjih razredih poučevati v slovenskih šolah slovensko, v nemških šolah pa nemško.

Povdarjam še enkrat, da ljudska šola ni učilnica tujih jezikov in ne pripravnica za srednje šole, ampak učilnica za življenje. Za življenje si pa prisvoji učenec podane mu nauke edinole, če so se mu predavali v njega materinem jeziku.

Zato se moj 5. predlog glasi: »V 6., 7. in 8. razredu ljudske šole in pa v meščanski šoli naj se poučujeta zemljepis in zgodovina na slovenskih šolah v slovenskem, na nemških šolah pa v nemškem poučnem jeziku.« (Sprejeto soglasno.)

LISTEK.

† Josip Cernatič.

Letošnji božični praznik je bil žalosten zimski dan. Divji oblaki na nebu, megla po ulicah staroslavne Justinopolisa, sedanjega Kopra, so motili poezijo najlepšega praznika krščanstva. Zvonovi so peli tožno pesem smrti, iz hiše žalosti v ulici sv. Blaža se je vil mrtvaški izprevod proti cerkvi.

Množica meščanov vseh slojev je spremljala k večnemu počitku mlado žrtev krute morilke človeškega rodu. Izdihnil je bil svojo trpečo dušo mladenci, ki se je bil posvetil našemu tako idealnemu stanu, stanu trpljenja in vednih prevar. Pokojni Josip Cernatič se je rodil kakor sin pred leti umrlega kazniškega čuvaja l. 1891. v Kopru. Od l. 1898—1906 je obiskoval vadnico c. kr. učiteljskega ravnotam. V l. 1906—1910 je absolviral učiteljske. Zadnje leto v Gorici. Uboga mati je morala z borno pokojnino preživljati njega, sestro in sebe.